

νασίδα (νησίδα, νησίς), άσαμο (άσημος), άχο (ήχος), πατ-τά (πηκτή), δερφακίνα (δέλφαξ), άμβατός (άναβατός), κυπάλα (κυπέλη), μύλα (μύλη=μυλόδους, γομφίος, τραπεζίτης), πιάζαλο (έπίζηλος). Και δέν είναι βεβαίως τά μόνα.

Τό ύλικόν πού μās προσφέρει ο κ. Καραναστάσης και τό όλο έργον χαρακτηρίζει άθθεντικότητα, πληρότης και έπιστημονική τεκμηρίωσις. 'Υπήρξε δι' αυτόν έργον ζωής. 'Εγνώριζα, έξομολογείται, τās δυσκολίας πού θά συναντούσα και τό μακρόν χρονικό διάστημα πού θά χρειαζόμουν διά νά φέρω εις πέρας ένα τέτοιο έργον. "Όμως ή σκέψις ότι ή άραία γλώσσα τών 'Ελληνοφώνων, πού έζησεν άπό τούς χρόνους τής Μεγάλης 'Ελλάδος μέχρι σήμερα, σβήνει, και θά ήταν άσύγγνωστος άμέλεια νά μη διατηρηθή επάνω στό χαρτί, γραμμένη έλληνικά, μου έδινε ψυχικήν δύναμιν και θάρρος.

Αί προσδοκίαι του έδικαιώθησαν και τό πολύτιμον όντως έργον είναι έν τῷ τελειοϋσθαι. Είναι επίσης έτοιμη πρὸς έκδοσιν άπό τόν ίδιον ή Γραμματική του ιδιώματος.

Π. Χ. ΔΟΡΜΠΑΡΑΚΗΣ

1. Τά όνόματά των: Ροχούδι, Βουνί, Γαλλικιανό, Κοντοφούρι, Μπόβα, 'Αμυδλιά.
2. Καλημέρα, Μαρτινιάνο, Στερνάτα, Τσολίνο, Μαρτάνο, Σολέτο, Καστρινιάνο, Κορλιάνο, Μελπινιάνο.
1. Etymologisches Wörterbueh der Unteritalienischen Gräzität, Halle 1930, Lexicon Graecanicum Italiae inferioris, Tübingen 1964.
1. Είς δύο πραγματείας του, 1870 και 1878.
2. Einleitung in die neugriechische Grammatik, Leipzig 1892, S 229.
3. L' origine des dialectes néogrecs de l' Halie méridionale, Paris 1858.

Archiv für Papyrusforschung und verwandte Gebiete. 33. Band, BSB B. G. Teubner Verlagsgesellschaft 1987, σελ. 138+21 φωτογρ. — 34. Band, 1988, σελ. 138+15 φωτογρ.

Οί συνεργάται του 33 τόμου εκφράζουν, ό καθένας με τόν δικό του τρόπο, εύχās πρὸς τόν Wolfgang Müller επί τῇ 65η έπετείῳ τών γενεθλείων του, εκφράζοντες έτσι τήν εύγνωμοσύνη και τών λοιπῶν παπυρολόγων διά τήν συμβολή του άκαμάτου έργάτου και άρίστου έπιστήμονος με πολυαρίθμους εργασίας και μεστήν δρᾶσιν στόν τομέα τής παπυρολογίας.

'Η πρώτη εργασία είναι, έκδοσις του Ρ C a i r, 1031, πού γίνεται άπό τόν J. Bingen. Τό κείμενον άναφέρεται στην άγοράν ζωοτροφῶν. Συγκεκριμένα ό άποστολεύς του έγγράφου (άγνωστος, διότι λείπει ή άρχή του παύρου) ζητεί άπό τόν κ ω μ ά ρ χ η ν κάποιου χωρίου του 'Αρσινοΐτου νομού νά του επιτραπή νά λάβη (ά π ο δ ο υ ν σ ι) τās ζωοτροφάς (χ ο ρ μ ά σ μ α τ α), πιθανῶς άπό τās κρατικές άποθήκας, διά νά μην άναγκασθῇ νά τās προμηθευθῇ άπό τήν έλευθέραν άγοράν εις τιμήν ύψηλοτέραν.. Βεβαίως τό περιεχόμενον του έγγράφου δέν είναι άπολύτως σαφές. Με βάση τήν μορφήν τής γραφῆς του κειμένου ό Bingen χρονολογεί τόν πάπυρο στά τέλη του γ' αϊ. π.Χ.

'Η έπομένη εργασία είναι έπίσης έκδοσις δύο Πτολεμαϊκῶν κειμένων, πού εύρίσκονται εις τήν Συλλογή του 'Αμβούργου (P H a m b. I n v. 601 και 676). Πρόκειται για αίτήσεις Β α σ ι λ ε ῖ Π τ ο λ ε μ α ῖ ω ι, όπου άπαριθμοϋνται αί

αδικία πού υπέστη ὁ ἀδικούμενος. Ἡ ἔκδοσις ἐπιχειρεῖται ἀπὸ τὴν Berbel Kramer καὶ τὸν Dieter Hagedorn τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Χαϊδελβέργης. Τὰ ἐμπεριστατωμένα σχόλια προδίδουν τὴν ἀρτίαν ἐγνημέρωσιν καὶ εὐρείαν ἐρευνητικὴν ἐργασίαν τῶν ἐκδοτῶν.

Ἡ ἔκδοσις τοῦ P L o n d. 137 (2) verso ἐπιχειρεῖται ἀπὸ τὸν Joahim Ebert (Halle/Saale). Πρόκειται γιὰ ἀντίγραφον ἐπιστολῆς τοῦ Αὐτοκράτορος Μάρκου Ἀντωνίου πρὸς τὸ Κοινὸν τῶν ἀπὸ τῆς Ἀσίας Ἑλλήνων. Ὁ Kenyon, πρῶτος ἐκδότης τοῦ κειμένου αὐτοῦ, σημειώνει ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ χρονολογηθῇ τοῦτο πρὸ τοῦ β' αἰ. μ.Χ. ἂν καὶ τὸ recto τοῦ ἰδίου παπύρου, ἐπίσημον ἔγγραφον, χρονολογεῖται ἀναμφίβολα στὰ μέσα τοῦ α' αἰ. π.Χ. Τὸ περιεχόμενον ἀναφέρεται εἰς προνόμια πού ἀπαιτεῖ ὁ Αὐτοκράτωρ νὰ παραχωρηθοῦν εἰς τὸν φίλον του Μάρκον Ἀντώνιον Ἀρτεμίδωρον.

Ἐπὶ τὴν συνέχεια ὁ Rosario Pintaudi (Φλωρεντία) ἐπανεκδίδει τέσσερα παπυρικά κείμενα πού ἀποτελοῦν ἀποδείξεις πληρωμῆς τοῦ φόρου διὰ τὴν ἀγορὰν ὄνου (τ ἐ λ ο ς ὄ ν ο υ). Εἶναι γνωστὸν ὅτι οἱ ὄνοι ἀπετέλουν κατὰ τὴν Ἑλληνορωμαϊκὴν περίοδον —μῆπως δὲν ἀποτελοῦν καὶ σήμερα στὴν Αἰγυπτιακὴ ὑπαιθρο;— κύριον μέσον μεταφορᾶς τῶν γεωργικῶν προϊόντων, ἰδίως τοῦ σίτου. Ἡ κυβέρνησις μάλιστα χρησιμοποίησε εὐρύτατα τοὺς δημοσίου ὄνου διὰ τὴν μεταφορὰν τοῦ κυβερνητικοῦ σίτου (βλ. σχετικὰ Wallace, Taxation, σελ. 78). Οἱ ἰδιωτικοὶ ὄνοι ὑπέκειντο εἰς φορολογίαν τόσον κατὰ τὴν ἀγοροπωλησίαν ὅσον καὶ διὰ τὴν χρῆσιν. Τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἐκδιδομένων ἀποδείξεων ἔγκειται στὴν δήλωσιν ὅτι ὁ φόρος προσδιορίζεται στὸ 10% τῆς τιμῆς ἀγορᾶς. Ἔτσι στὸν P B e r o l. I n v. 8653 (166 μ.Χ.), ὅπου ἡ τιμὴ ἀγορᾶς εἶναι 188 δρχ., ὁ φόρος θὰ ἦταν 18,8 δρχ., καὶ στὸν P W e s s e l y P r a g. I n v. G r. I 73 (180 μ.Χ.), ὅπου ἡ τιμὴ ἀγορᾶς εἶναι 140 δρχ., ὁ φόρος θὰ ἦταν 14 δρχ. Τὸ πρόβλημα ὅμως εἶναι ὅτι ἄλλα παπυρικά κείμενα μᾶς παρέχουν διαφορετικὰς πληροφορίας. Π.χ. ὁ πάπυρος P H a m b 33ii, τοῦ β' αἰ. μ.Χ. ἀναφέρει ὅτι ὁ φόρος ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς ὄνου ἦταν 4 δρχ. Ἄν τοῦτο ἀποτελοῦσε τὸ 10%, ἡ τιμὴ πωλῆσεως τοῦ ὄνου θὰ ἦταν 40 δρχ., πολὺ μικρὴ βεβαίως διὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην. Τὸ πρόβλημα δὲν φαίνεται νὰ λύη ὁ Pintaudi. Ἐξ ἄλλου εἶναι ἀξιοσημείωτον ὅτι ἡ τιμὴ ὄνου (θ η λ ε ί α ς) ἦταν μεγαλύτερα (188 δρχ. στὴν προκειμένην περίπτωσιν) τῆς τιμῆς ὄνου (ἄ ρ ρ ε ν ο ς) (140 δρχ. στὴν προκειμένην περίπτωσιν).

Ἡ ἔκδοσις τοῦ P L o n d. 137 (2) verso ἐπιχειρεῖται ἀπὸ τὸν Joahim Ebert (Halle/Saale). Πρόκειται γιὰ ἀντίγραφον ἐπιστολῆς τοῦ Αὐτοκράτορος Μάρκου Ἀντωνίου πρὸς τὸ Κοινὸν τῶν ἀπὸ τῆς Ἀσίας Ἑλλήνων. Ὁ Kenyon, πρῶτος ἐκδότης τοῦ κειμένου αὐτοῦ, σημειώνει ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ χρονολογηθῇ τοῦτο πρὸ τοῦ β' αἰ. μ.Χ. ἂν καὶ τὸ recto τοῦ ἰδίου παπύρου, ἐπίσημον ἔγγραφον, χρονολογεῖται ἀναμφίβολα στὰ μέσα τοῦ α' αἰ. π.Χ. Τὸ περιεχόμενον ἀναφέρεται εἰς προνόμια πού ἀπαιτεῖ ὁ Αὐτοκράτωρ νὰ παραχωρηθοῦν εἰς τὸν φίλον του Μάρκον Ἀντώνιον Ἀρτεμίδωρον.

Ἐπὶ τὴν συνέχεια ὁ Rosario Pintaudi (Φλωρεντία) ἐπανεκδίδει τέσσερα παπυρικά κείμενα πού ἀποτελοῦν ἀποδείξεις πληρωμῆς τοῦ φόρου διὰ τὴν ἀγορὰν ὄνου (τ ἐ λ ο ς ὄ ν ο υ). Εἶναι γνωστὸν ὅτι οἱ ὄνοι ἀπετέλουν κατὰ τὴν Ἑλληνορωμαϊκὴν περίοδον —μῆπως δὲν ἀποτελοῦν καὶ σήμερα στὴν Αἰγυπτιακὴ ὑπαιθρο;— κύριον μέσον μεταφορᾶς τῶν γεωργικῶν προϊόντων, ἰδίως τοῦ σίτου. Ἡ κυβέρνησις μάλιστα χρησιμοποίησε εὐρύτατα τοὺς δημοσίου ὄνου διὰ τὴν μεταφορὰν τοῦ κυβερνητικοῦ σίτου (βλ. σχετικὰ Wallace, Taxation, σελ. 78). Οἱ ἰδιωτικοὶ ὄνοι ὑπέκειντο εἰς φορολογίαν τόσον κατὰ τὴν ἀγοροπωλησίαν ὅσον καὶ διὰ τὴν χρῆσιν. Τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἐκδιδομένων ἀποδείξεων ἔγκειται στὴν δήλωσιν ὅτι ὁ φόρος προσδιορίζεται στὸ 10% τῆς τιμῆς ἀγορᾶς. Ἔτσι στὸν P B e r o l. I n v. 8653 (166 μ.Χ.), ὅπου ἡ τιμὴ ἀγορᾶς εἶναι 188 δρχ., ὁ φόρος θὰ ἦταν 18,8 δρχ., καὶ στὸν P W e s s e l y P r a g. I n v. G r. I 73 (180 μ.Χ.), ὅπου ἡ τιμὴ ἀγορᾶς εἶναι 140 δρχ., ὁ φόρος θὰ ἦταν 14 δρχ. Τὸ πρόβλημα ὅμως εἶναι ὅτι ἄλλα παπυρικά κείμενα μᾶς παρέχουν διαφορετικὰς πληροφορίας. Π.χ. ὁ πάπυρος P H a m b 33ii, τοῦ β' αἰ. μ.Χ. ἀναφέρει ὅτι ὁ φόρος ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς ὄνου ἦταν 4 δρχ. Ἄν τοῦτο ἀποτελοῦσε τὸ 10%, ἡ τιμὴ πωλῆσεως τοῦ ὄνου θὰ ἦταν 40 δρχ., πολὺ μικρὴ βεβαίως διὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην. Τὸ πρόβλημα δὲν φαίνεται νὰ λύη ὁ Pintaudi. Ἐξ ἄλλου εἶναι ἀξιοσημείωτον ὅτι ἡ τιμὴ ὄνου (θ η λ ε ί α ς) ἦταν μεγαλύτερα (188 δρχ. στὴν προκειμένην περίπτωσιν) τῆς τιμῆς ὄνου (ἄ ρ ρ ε ν ο ς) (140 δρχ. στὴν προκειμένην περίπτωσιν).

Ἡ ἔκδοσις τοῦ P L o n d. 137 (2) verso ἐπιχειρεῖται ἀπὸ τὸν Joahim Ebert (Halle/Saale). Πρόκειται γιὰ ἀντίγραφον ἐπιστολῆς τοῦ Αὐτοκράτορος Μάρκου Ἀντωνίου πρὸς τὸ Κοινὸν τῶν ἀπὸ τῆς Ἀσίας Ἑλλήνων. Ὁ Kenyon, πρῶτος ἐκδότης τοῦ κειμένου αὐτοῦ, σημειώνει ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ χρονολογηθῇ τοῦτο πρὸ τοῦ β' αἰ. μ.Χ. ἂν καὶ τὸ recto τοῦ ἰδίου παπύρου, ἐπίσημον ἔγγραφον, χρονολογεῖται ἀναμφίβολα στὰ μέσα τοῦ α' αἰ. π.Χ. Τὸ περιεχόμενον ἀναφέρεται εἰς προνόμια πού ἀπαιτεῖ ὁ Αὐτοκράτωρ νὰ παραχωρηθοῦν εἰς τὸν φίλον του Μάρκον Ἀντώνιον Ἀρτεμίδωρον.

Ἐπὶ τὴν συνέχεια ὁ Rosario Pintaudi (Φλωρεντία) ἐπανεκδίδει τέσσερα παπυρικά κείμενα πού ἀποτελοῦν ἀποδείξεις πληρωμῆς τοῦ φόρου διὰ τὴν ἀγορὰν ὄνου (τ ἐ λ ο ς ὄ ν ο υ). Εἶναι γνωστὸν ὅτι οἱ ὄνοι ἀπετέλουν κατὰ τὴν Ἑλληνορωμαϊκὴν περίοδον —μῆπως δὲν ἀποτελοῦν καὶ σήμερα στὴν Αἰγυπτιακὴ ὑπαιθρο;— κύριον μέσον μεταφορᾶς τῶν γεωργικῶν προϊόντων, ἰδίως τοῦ σίτου. Ἡ κυβέρνησις μάλιστα χρησιμοποίησε εὐρύτατα τοὺς δημοσίου ὄνου διὰ τὴν μεταφορὰν τοῦ κυβερνητικοῦ σίτου (βλ. σχετικὰ Wallace, Taxation, σελ. 78). Οἱ ἰδιωτικοὶ ὄνοι ὑπέκειντο εἰς φορολογίαν τόσον κατὰ τὴν ἀγοροπωλησίαν ὅσον καὶ διὰ τὴν χρῆσιν. Τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἐκδιδομένων ἀποδείξεων ἔγκειται στὴν δήλωσιν ὅτι ὁ φόρος προσδιορίζεται στὸ 10% τῆς τιμῆς ἀγορᾶς. Ἔτσι στὸν P B e r o l. I n v. 8653 (166 μ.Χ.), ὅπου ἡ τιμὴ ἀγορᾶς εἶναι 188 δρχ., ὁ φόρος θὰ ἦταν 18,8 δρχ., καὶ στὸν P W e s s e l y P r a g. I n v. G r. I 73 (180 μ.Χ.), ὅπου ἡ τιμὴ ἀγορᾶς εἶναι 140 δρχ., ὁ φόρος θὰ ἦταν 14 δρχ. Τὸ πρόβλημα ὅμως εἶναι ὅτι ἄλλα παπυρικά κείμενα μᾶς παρέχουν διαφορετικὰς πληροφορίας. Π.χ. ὁ πάπυρος P H a m b 33ii, τοῦ β' αἰ. μ.Χ. ἀναφέρει ὅτι ὁ φόρος ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς ὄνου ἦταν 4 δρχ. Ἄν τοῦτο ἀποτελοῦσε τὸ 10%, ἡ τιμὴ πωλῆσεως τοῦ ὄνου θὰ ἦταν 40 δρχ., πολὺ μικρὴ βεβαίως διὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην. Τὸ πρόβλημα δὲν φαίνεται νὰ λύη ὁ Pintaudi. Ἐξ ἄλλου εἶναι ἀξιοσημείωτον ὅτι ἡ τιμὴ ὄνου (θ η λ ε ί α ς) ἦταν μεγαλύτερα (188 δρχ. στὴν προκειμένην περίπτωσιν) τῆς τιμῆς ὄνου (ἄ ρ ρ ε ν ο ς) (140 δρχ. στὴν προκειμένην περίπτωσιν).

δ ε σ μ ί α ν δὲν ἱκανοποιεῖ, διότι ἡ λέξις αὐτὴ συνοδεύεται πάντα, καθ' ὅσον γνωρίζω, ἀπὸ τὴν λέξιν χόρτου στὸν σχηματισμὸ τῆς φράσεως μονοδεσμία χόρτου «μιά δέσμη χόρτου», ποὺ ἀπετέλει φόρον, ἀρχικὰ εἰς εἶδος καὶ ὕστερα εἰς χρῆμα. Ὁ φόρος αὐτὸς ἐπληρώνετο μέσω τῶν πρεσβυτέρων κώμης ἀπὸ τοὺς δημοσίους γεωργοὺς στὸ κράτος μετὰ βᾶσιν τὴν ἔκτασιν τῆς γῆς (βλ. σχετικὰ Wallace, Taxation, σελ. 72 κ. ἐξ.). Πρὸς τοῦτοις ὁ στίχος 6 ἐν τέλει θὰ πρέπει νὰ συμπληρωθῇ τὰ μ[ἐν (πρβλ. τὰ δ)] ἐ στὸν στίχο 8).

Στὴν συνέχεια ὁ Ludwig Koenen (Ann Arbor) καὶ ὁ P. J. Sijpesteijn (Amsterdam) ἐκδίδουν τὸ παπυρικὸν κείμενον P M i c h. Inv. Nr. 1718, ποὺ ἀποτελεῖται ἀπὸ διάφορα ὑπηρεσιακὰ ἐγγράφα (κυρίως αἰτήσεις), χρονολογεῖται δὲ στὸ 328 μ.Χ. Ὁ γραφειοκρατικὸς στερεότυπος χαρακτήρ τοῦ ἐγγράφου ἐπιτρέπει στοὺς ἐκδότας νὰ συμπληρώσουν τὰ χάσματα τοῦ παπύρου εἰς ἱκανὴν ἔκτασιν.

Ἡ ἔκδοσις πέντε Βιεννέζικων παπύρων τῆς Βυζαντινῆς περιόδου εἶναι ἡ ἐπομένη ἐργασία ἐκπονηθεῖσα ἀπὸ τὸν Johannes M. Diethart (Βιέννη). Τὰ κείμενα ἀναφέρονται εἰς ὀνομασίας δρόμων καὶ χωρίων τοῦ Ἀρσινοῦτου νομοῦ, φέρουν δὲ ἐμφανῆ ἐπίδρασιν Χριστιανικὴν εἰς τὴν ὀνοματολογία.

Ἐνας μικρὸς πάπυρος, ὁ P V i n d o b. G. 27227, τοῦ ζ' αἰ. μ.Χ. ἐκδίδεται ἀπὸ τὸν Herman Harrauer (Βιέννη). Ἀναφέρονται τὰ χωρία, ὅπου διανεμήθησαν στρώματα εἰς αἰχμαλώτους. Τὸ κείμενον, ὅπως παρουσιάζεται ἀπὸ τὸν ἐκδότην, δηλώνει ὅτι διανεμήθησαν 48 στρώματα σὲ 48 αἰχμαλώτους: δ ι α [ν] ο μ (ἡ) σ τ ρ ω μ (ά τ ω ν) μ ἡ λ ό γ (ο υ) / τ ῶ ν α ἰ χ μ α λ λ (ώ τ ω ν) μ ἡ (sic). Ἡ ἀνάλυσις ποὺ ἀκολουθεῖ δηλώνει ὅμως 8 στρώματα:

χω(ρίου) Βήλου στρώματα	β
χω(ρίου) Στράτων(ος) στρώματα	β
χω(ρίου) Ταμᾶ[η]ς	α
χω(ρίου) Πελκεῆσι	α
χω(ρίου) Φανοῦ	α
χω(ρίου) Ἀράβων	α

Πῶς ἐξηγεῖται ὁ ἀριθμὸς 48 στὴν ἀρχή; Ἡ γνώμη μου εἶναι ὅτι δὲν πρόκειται διὰ τὸν ἀριθμὸ 48 ἀλλὰ διὰ 8. Ὁ πάπυρος ἔχει, κατὰ τὴν περιγραφὴν τοῦ Harrauer (δυστυχῶς δὲν ὑπάρχει φωτογραφία τοῦ παπύρου), σ τ ρ ω μ μ ἡ καὶ α ἰ χ μ α λ λ μ ἡ (μήπως ὅμως πρόκειται γιὰ α ἰ χ μ α λ λ λ λ η δηλαδὴ α ἰ χ μ α λ λ [λ λ] η; Εἶναι γνωστὸν ὅτι ἡ ἐπανάληψις τοῦ τελευταίου συμφώνου εἰς τὰς συντομογραφίας δηλώνει πληθυντικὸν ἀριθμὸν. Ἔτσι τὰ γράμματα πρὸ τοῦ η δὲν πρέπει νὰ δηλώνουν ἀριθμὸν. Ἔχομεν ἐπομένως σ τ ρ ω μ (ά τ ω ν) η καὶ α ἰ χ μ α λ (ώ τ ω ν) η. Ἡ λέξις α ἰ χ μ α λ ω τ ο ς στὴν προκειμένην περίπτωσιν χρησιμοποιεῖται μετὰ τὴν σημασίαν «φυλακισμένος». Πρόκειται λοιπὸν διὰ «διανομὴν 8 στρωμάτων σὲ 8 φυλακισμένους».

Πέντε ὀλιγόστιχα κείμενα, ποὺ ἀνήκουν εἰς τὴν Συλλογὴν τοῦ Βερολίνου καὶ περιέχουν «ἀποδείξεις δαπανῶν», ἐκδίδονται ἀπὸ τὸν G. Roethke (Βερολίνου) καὶ P. J. Sijpesteijn (Amsterdam). Εἶναι συγκεκριμένα οἱ πάπυροι P B e r o l. 7886, 7887, 7885, 17692, 7884, ὅλοι ἀνήκουν εἰς τὴν Βυζαντινὴν περίοδο: ἡ Αἴγυπτος ἦταν ἤδη Χριστιανικὴ ὑπὸ τὴν Ἀραβικὴν κυριαρχίαν (ἀρχὴ τοῦ η' αἰ.).

Ὁ Wolfgang Luppe (Halle, Saale) εἰς τὴν συνέχεια ἐπανεκδίδει καὶ σχολιάζει τὸν P H e r c. 433 καὶ ἰδιαίτερα τὶς στήλες (σελίδες) I, III καὶ IV ἀπὸ τὸ ἔργον τοῦ Φιλοδήμου Π ε ρ ἰ εὐ σ ε β ε ἰ α ς.

*Ακολουθεί μία τρισελίδος έργασία του Kurt Treu (Βερολίνου), που αναφέρεται εις Πατερικόν κείμενον, άγνωστον μέχρι σήμερα, αλλά ύφολογικά και λεκτικά συγγενές προς την Χριστιανικήν Γραμματείαν. Έχει καταλογραφηθή ως R B e r o l. 6793. Η γραφή του διακρίνεται διά την «Βιβλιακήν» μορφήν του τύπου του «Codex Marchalianus» (Vat. Gr. 2125), υπάρχουν δέ συντομογραφία ιερών προσώπων (μρς: μητρός, θν: θεού).

*Ο Klaas Worp (Amsterdam) πραγματεύεται τους «ένδεικτικούς και χρονολογικούς τύπους εις τους παπύρους της Βυζαντινής Αιγύπτου». Το άρθρον πλαισιώνεται με πλουσίαν βιβλιογραφίαν και είναι, άναμφίβολα, άπαραίτητον βοήθημα εις τὰ χέρια όσων ασχολούνται με τὰ παπυρικά έγγραφα της Βυζαντινής περιόδου.

*Ακολουθεί ή βιβλιογραφία της «νομικής παπυρολογίας» από τον Joseph Méléze Modrzejewski (Παρίσι). Είναι το τρίτον μέρος τὰ δύο προηγούμενα, έδημοσιεύθησαν στό A r c h i v 31 (1985), 73-133 και 32 (1986) 97-147 και έσχολιάσθησαν στην βιβλιοκρισία που έγγραφα: Π λ ά τ ω ν 38 (1986) 200-3, 39 (1987) 245-7. Η βιβλιογραφία καλύπτει θέματα «κοινωνίας και οικονομίας» και διευθετείται εις τὰ ακόλουθα κεφάλαια: 1) Κατακτηται και ήττημένοι, 2) Κοινωνικά τάξεις και μέθοδοι παραγωγής, 3) Οικονομικός βίος, 4) Πολιτιστικός βίος, 6) Έλληνιστικός Ιουδαϊσμός. Η βιβλιογραφία δεν ολοκληρώνεται και έπεται συνέχεια. Είναι βέβαια έργασία κοπιώδης εκ μέρους του συντάκτου, άποτελεί, χωρίς άμφιβολίαν, σημαντικήν βοήθειαν εις τον έρευνητήν της Έλληνιστικής Αιγύπτου, και θα είναι εύπρόσδεκτον όργανον, όταν ολοκληρωθή, εις τὰ χέρια των ενδιαφερομένων. Έξ άλλου προσφέρεται ως βασικόν ύλικόν διά νά χρησιμεύση εις την δημιουργίαν αρχείου εις ήλεκτρονικόν ύπολογιστήν.

Τέλος έρχόμεθα εις τον κατάλογον των βιβλίων, τὰ όποια έλήφθησαν από το περιοδικόν μέχρι του Φεβρουαρίου 1986. Το τεύχος τελειώνει με 21 φωτογραφίας των κειμένων, που άπετέλεσαν αντικείμενον μελέτης εις τὰ δημοσιευόμενα άρθρα.

34. Band. Ο παρών τόμος άριθ. 34 ως συνέχεια του προηγούμενου άφιερώνεται επίσης στον Wolfgang Müller επί τη εύκαιρία της 65ης έπετείου των γενεθλείων του.

Τὰ περιεχόμενα και του τόμου αυτού αντικατοπτρίζουν τον στόχον του περιοδικού, νά αναπτύσση και νά προάγη τας σπουδάς εις τον κλάδον της παπυρολογίας. Πάντοτε το περιοδικόν A r c h i v είχε νά παρουσιάση αξιολόγους συνεργασίας και άρθρα δείγματα έρευνας και μελέτης τόσο εις τον τομέα των παπυρικων εκδόσεων όσον και εις την επεξεργασίαν των παπυρολογικων δεδομένων. Ο 34 τόμος δεν ύστερεί εις τους τομείς αυτούς.

William Brashear (Berlin/West), P o r t r o u r i. Είναι εκδοσις διαφόρων κειμένων, που εδρίσκονται εις το Αιγυπτιακόν Μουσείον του Δυτικού Βερολίνου. Παρουσιάζουν κείμενα από την Παλαιάν και την Καινήν Διαθήκην, τον Όμηρον (Όδυσ. κ 99-108, 138-146) και τον Θουκυδίδη (3.22.8 κέξ.), όπως επίσης και δύο από την Λατινικήν Γραμματείαν (Βεργ. Αίν. X 832-6, 863-7, Formula Fabina: τμήμα 7 στίχων από κώδικα νομικού περιεχομένου).

Wolfgang Luppe (Halle/Saale), Ein ungewisses Fragment in der Sammlung euripideischer Hypotheseis (POxy. 2455 fr. 7). Έξ άφορμής του παπυρικού άποσπάσματος, που εκδόθηκε στην σειρά των παπύρων από την Όξύρρυχον, ο Luppe έρευνά το θέμα των Εύριπιδειων σατυρικων έργων με καταπληκτικήν εύκολίαν και αξιοθαύμαστον έξοκειώσιν. Η μορφή του κειμένου, στην όποιαν καταλήγει (σελ. 23) προδίδει σαφώς την διαφοράν προς την αρχικήν εκδοσιν (παρατίθεται εις την σελ. 16).

E. Lanciers (Leuven), Die Vergöttlichung und die Ehe des

Ptolemaios IV. und der Arsinoe III. Πρόκειται διά ούσιαστικήν συμβολήν εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν Πτολεμαίων μεῖς ἰδιαιτέραν ἔμφασιν εἰς τὸ θέμα τῆς θεοποιήσεως τῶν Πτολεμαίων καὶ τοῦ γάμου των μεῖς ἄμεσα συγγενικά πρόσωπα. Ἡ ἐργασία στηρίζεται εἰς πηγὰς ἀπὸ τὴν φιλολογικὴν Γραμματείαν, ὅπως ἐπίσης καὶ ἀπὸ τὴν παπυρολογίαν καὶ ἐπιγραφικὴν.

Wolf-Peter Funk (Québec), *Der Anfang des Johannesevangeliums auf faijumisch*. Ἀναφέρεται εἰς τὴν Κοπτικὴν γραφὴν τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Ἰωάννου συγκριτικὰ πρὸς τὸ Ἑλληνικὸν κείμενον.

Isaak F. Fichman (Leningrad), G. F. Zereteli und die Berliner Papyrussammlung. Ἡ ἐργασία ἐγράφη ἀρχικῶς εἰς τὴν Ρωσικὴν γλῶσσαν, καὶ μετεγλωττίσθη ἀπὸ τὸν Bernd Funck εἰς τὰ Γερμανικά. Εἰς αὐτὴν περιγράφεται ἡ σχέσις καὶ συνεργασία τοῦ Zereteli, γνωστοῦ παλαιογράφου καὶ παπυρολόγου (πρβλ. τὴν ἀξιόλογον ἔκδοσιν τῶν Ρωσικῶν παπύρων: *Papyri russischer und georgischer Sammlungen*, τόμοι 5, κείμενα 224), μεῖς τοὺς Γερμανοὺς παπυρολόγους (ἰδίᾳ F. Krebs, W. Schubart, U. Wilcken), οἱ ὅποιοι ἔθεσαν τὰ θεμέλια τῶν παπυρολογικῶν σπουδῶν εἰς τὴν Γερμανίαν.

Ἀκολουθοῦν αἱ βιβλιοκρισίαι τῶν ἐξῆς βιβλίων:

1. *Atti del XVII Congresso internazionale di papirologia*, Napoli 1984.

2. C. Sirat (συνεργασία M. Beit-Arié, MDukan, F. Klein-Franke, H. Harrauer), *Les papyrus en caractères hébraïques trouvés en Égypte*, Paris.

3. H. A. Rupprecht (συνεργασία J. Hengestl). *Sammlung Griechischer Urkunden aus Ägypten*, τόμος XVI (Ἀριθ. 12220-12500 καὶ 12501-12719), Wiesbaden 1985.

4. E. Boswinkel, W. Clarysse, P. W. Pestman, H. A. Rupprecht, *Berichtigungsliste der Griechischen Papyrusurkunden aus Ägypten*, τόμος 7ος, Leiden 1986. Ἐπὶ G. Poethke.

5. Gonzalo Aranda Perez, *El evangelio de San Mateo en copto sahídico*, Madrid 1984. Ἐπὶ Hans-Martin Schenke.

6. Wiktor Andrzej Daszewski, *Corpus of Mosaics from Egypt*, Mainz 1985. Ἐπὶ Irmgard Kriseleit.

7. Βασιλείου Μανδηλαρά, *Οἱ μίμοι τοῦ Ἡρώδου Β'* ἔκδοσις, Ἀθήνα 1986. Ἐπὶ W. Luppe.

8. Claude Sicard, *Oeuvres* κτλ., Κάιρο 1982. Ἐπὶ Ulrich Luft.

9. H. Harrauer, *Bericht über das I. Wiener Symposium für Papyrusrestauration*, Wien 1985. Ἐπὶ M. Krutzsch.

Ἀκολουθεῖ ἔκθεσις τοῦ ρεπερτορίου τῶν Χριστιανικῶν παπύρων ἀπὸ τὸν Kurt Treu. Οἱ μνημονευόμενοι πάπυροι φέρουν κείμενα 1) τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, 2) τῆς Καινῆς Διαθήκης, 3) τῶν Πατέρων, 4) ἀγιογραφικά, 5) λειτουργικά, 6) τοῦ Μανιχαϊσμοῦ, 7) ἀβέβαια, 8) λατινικά, 9) subsidia. τέλος γίνεται ἀναφορὰ εἰς τὸν κατάλογον τῶν Κοπτικῶν κειμένων τῆς Καινῆς Διαθήκης, ποῦ ἐδημοσιεύθη ὑπὸ F.-J. Schmitz καὶ G. Mink μεῖς εἰσαγωγὴν τῆς Barbara Aland, Berlin - New Yoerk 1986.

J. Modrzejewski, *Bibliographie de papyrologie juridique* (1972-1982). Εἶναι τὸ τέταρτον, καὶ τελευταῖον, μέρος τῆς βιβλιογραφίας, ποῦ καλύπτει τὴν νομικὴν παπυρολογίαν. Τώρα ὀλοκληρωμένον τὸ ἔργον ἀποτελεῖ σημαντικὸν βοήθημα διὰ κάθε ἐρευνητὴν τῆς Ἑλληνιστικῆς Αἰγύπτου γενικὰ καὶ εἰδικώτερα διὰ τοὺς ἀσχολουμένους μεῖς τοὺς παπύρους νομικοῦ περιεχομένου (καὶ αὐτοὶ δὲν εἶναι ὀλίγοι). Ἡ βιβλιογραφία ταξινομεῖται κατὰ εἶδη διακρίνεται διὰ

τὴν λεπτομερειακὴν παρουσίαν τῶν ἄρθρων. εἶναι ἀπότοκος μακροχρονίου συλλεκτικῆς προσπάθειας, ὁ μόχθος τῆς ὁποίας διαφεύγει εὐκόλα τὴν προσοχὴν τοῦ ἀναγνώστου, ὄχι ὁμῶς καὶ τοῦ μελετητοῦ, ὁ ὁποῖος θὰ εὕρῃ πρόχειρα τὰ ἔργα, πού τοῦ χρειάζονται διὰ τὴν περαιτέρω μελέτην καὶ ἔρευναν.

Εἰς τὰς σελ. 137-8 ἀναγράφονται τὰ ληφθέντα ἀπὸ τὸ περιοδικὸν βιβλίον καὶ τέλος ἀκολουθοῦν αἱ φωτογραφίαι (15 τὸν ἀριθμὸν) τῶν κειμένων πού ἀπετέλεσαν ἀντικείμενον ἐρεύνης εἰς τὰ ἄρθρα πού περιέχονται εἰς τὸν τόμον.

Οἱ τόμοι 33 καὶ 34 ἀφιερῶθησαν εἰς τὸν Wolfgang Müller. Ἔστω καὶ ἡ βιβλιοκρισία αὐτῆ τῶν δύο τόμων εἰς τὰς στήλας τοῦ περιοδικοῦ Πλάτων τιμητικὴ προσφορά εἰς τὸν ἀκάματον αὐτὸν ἐργάτην τῆς πατυρολογικῆς ἐπιστήμης, τὸν πρόθυμον παραστάτην καὶ ἐπίκουρον τῶν μελετητῶν, ἐνδελεχῆ δὲ ὑπηρετὴν τῆς Ἑλληνικῆς Φιλολογίας.

Ὅπως πολλάκις μοῦ ἐδόθη ἡ εὐκαιρία νὰ τονίσω, τὸ Archiv καὶ τώρα ἀνταπεκρίθη πλήρως εἰς τὰς προσδοκίας τῶν ἀναγνωστῶν του καὶ ἐπεβεβαίωσε διὰ μίαν ἀκόμη φοράν τὴν εὐμενῆ φήμην του, πού ἐπὶ ἔτη ἔχει κερδίσει μέσα εἰς τὰ πλαίσια τῶν πατυρολογικῶν σπουδῶν.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΜΑΝΔΗΛΑΡΑΣ

Poetarum epicorum Graecorum testimonia et fragmenta. Pars I. Edidit Albertus Bernabé. Cum appendice iconographica a R. Olmos confecta. Bibliotheca scriptorum Graecorum et Romanorum Teubneriana. Leipzig 1987. Σελ. xxxv+283.

Euripides. Hercules. Edidit Kevin Hargreaves Lee. Bibliotheca scriptorum Graecorum et Romanorum Teubneriana. Leipzig. 1988. Σελ. xviii+59.

Ἐπιφυλασσόμενοι λίαν προσεχῶς νὰ ἐπανέλθωμεν λεπτομερέστερον ἐπ' αὐτῶν, χαιρετίζομεν εὐφροσύνας τὴν ἔκδοσιν τῶν δύο νέων τόμων εἰς τὴν σειράν τῆς Βιβλιοθήκης Teubner. Ὁ πρῶτος, ἔργον τοῦ A. Bernabé, γνωστοῦ διὰ τὰς μελέτας του ἐπὶ τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαϊκῆς ποιήσεως (ἐπισημαίνομεν τὸ βιβλίον του, *Fragmentos de épica griega arcaica. Introducción, traducción y notas*, Madrid 1979) περιλαμβάνει τὰς μαρτυρίας (testimonia) καὶ τὰ ἀποσπάσματα (fragmenta) τοῦ ἐπικοῦ λεγομένου κύκλου, ἤτοι τῆς «Θεογονίας», τῆς «Τιτανομαχίας», τῆς «Οἰδιποδίας», τῆς «Θηβαϊδος», τῶν «Ἐπιγόνων», τῆς «Ἀλκμαιωνίδος», τῶν Κυπρίων ἐπῶν, τῆς «Αἰθιοπίδος», τῆς «Μικρᾶς Ἰλιάδος», τῆς «Ἰλίου Πέρσεως», τῶν «Νόστων», τῆς «Ὀδυσσεΐας», τῆς «Τηλεγονίας», τοῦ Εὐμήλου («Κορινθιακά», «Εὐρωπία»), τοῦ Κιναιθωνος («Ἡράκλεια»), τῆς «Φωκαϊδος», τῆς «Φολωνίδος», τῆς «Δαναΐδος», τῶν Ναυπακτίων ἐπῶν, τοῦ Ἀσίου, τῆς «Μεροπίδος», τῆς «Θησηίδος», κ.ἄ. Τὰ ἐκδιδόμενα κείμενα συνοδεύονται ὑπὸ πλουσιωτάτου κριτικοῦ καὶ φιλολογικοῦ ὑπομνηματισμοῦ. Ἀξία λόγου εἶναι καὶ ἡ ἐπιτασσομένη «Appendix iconographica» τοῦ R. Olmos. Ἡ ἔκδοσις κατακλείεται ὑπὸ ἑκτενῶν πινάκων τῶν πηγῶν (Index fontium) καὶ τῶν λέξεων (Index verborum), ὡς καὶ συσχετικῶν πινάκων τῆς προκειμένης καὶ τῶν κυριωτέρων προγενεστέρων ἐκδόσεων.

Ὁ δεῦτερος τόμος, ἔργον τοῦ K. Lee, προστίθεται εἰς τὴν σπουδαίαν σειράν νέων ἐκδόσεων τῶν τραγωδιῶν τοῦ Εὐριπίδου τῆς Βιβλιοθήκης Teubner (προηγούμενοι τόμοι: ἡ «Ἄλκηστις» καὶ οἱ «Ἡρακλεΐδαι» ὑπὸ A. Garzya, ὁ «Κύκλωψ» καὶ αἱ «Τρωάδες» ὑπὸ W. Biehl, αἱ «Ἰκέτιδες» ὑπὸ C. Collard καὶ αἱ «Βάκχαι» ὑπὸ C. Korff). Προτάσσεται κατὰ τὰ εἰωθότα πρόλογος, ὅπου γίνεται